אתרי פריחה מומלצים השבוע 15-9.3.25 (5)

שמעון כהן, חוג כלנית – simonronit@bezeqint.net

רענן דונוביץ, חוג כלנית – raanandu@smile.net.il

הביאו לדפוס: אבי שמידע, רענן דונוביץ
צילומים: שמעון כהן

———————————————

תקציר: מוגשים בזאת אתרי הפריחה הבולטים בישראל באמצע חודש מרץ תשפ"ה.

אנו בודקים פורמטים שונים של הצגת החומר, אתם מוזמנים לכתוב לרענן דונוביץ את השגותיכם – בקצרה!
הפעם, אנו מציגים את הצמחים לפי סדר ה"א-ב" של שמות הצמחים כשהם מסודרים לפי אזורים בארץ – מדרום לצפון.
בכל מין צמח אנו מציעים, פרט לאתר המרכזי, עוד מקומות בהם ניתן לראות את הצמחים בפריחתם. בנוסף, הוספנו אתרי פריחה מומלצים. בהנחיות ההגעה נעזר בוויז ואם יש צורך, נדריך מנקודה מוכרת אל היעד.

באזור יער להב נפגוש את **גרניון הפקעות** הפורח בסגול בוהק, **ערטנית השדות** שסוככי התפרחת שלה מזדקרים לעין בצהוב, נתכופף ונזכה לראות **פשתנית זעירה** ו**פשתנית מלבינה**, בנות המשפחה של ה**פשתנית הססגונית** המוכרת מאזור צפון ים-המלח, בשולי כביש 90. ביער מבשרת-ציון, קרוב לירושלים, נחזה במרבדי **סחלב אנטולי** וורודים ושפע פריחה חורפית לאחר הגשמים האחרונים. נעלה צפונה, לגלבוע, ונעפיל אל קרובו של **איריס הארגמן** אל **איריס הגלבוע**, שהחל את הפריחה והרים את ראשו הארגמן. עוד צפונה, בחורשת-טל, נזכה לראות **לוף ירוק**, בין הלופים הראשונים לפרוח בצפון, וכמו כן, נראה את ה**קחוון היווני**, מין נדיר אצלנו, שפורח עכשיו במרבדים לבנים מנוקדים בראשים צהובים.

==========

הצמחים והאתרים המומלצים לשבוע זה הם: (לפי סדר הא"ב)

גרניון הפקעות – יער להב, חוות שבדרון
ערטנית השדות – יער להב, חוות שבדרון
פשתנית זעירה – יער להב, דרומית מערבית לחרבת מון
פשתנית מלבינה – יער להב, דרומית מערבית לחרבת מון

סחלב אנטולי – יער מבשרת ציון

איריס הגלבוע – גלבוע

לוף ירוק – חורשת טל

קחון יווני – חורשת טל

זרקור על אתרים

חרבת בית-לויה **–** מרבדי **תורמוס-ההרים**

חורשת טל – בנוסף ל**סחלב נקוד** ו**קחוון יווני** נתבשם מהפריחה השופעת במקום.

———————-

גרניון הפקעות ***Geranium tuberosum*** **– חוות *שְׁבַדְרוֹן* שביער להב**

במשפחת הגרניים מצויים צמחים רבים המוכרים לנו מהשדה כמו מקור-חסידה, גרניון ובהק.

גרניון, מצוי בכל העולם וידועים 9 סוגים בארץ. משותפת להם יכולת הסתלסלות הפרי כאמצעי הפצה. השם "Geranium" נגזר מהמילה היוונית (geranos), שמשמעותה "עגור". זהו צמח שכיח באזור ההר והבתה ומאופיין בין השאר בעלים שלו דמויי לב הפוך, כ-15 מ"מ אורכם. עלה הכותרת בצבע לילך ומפורץ בראשו.

שמו מעיד על פקעת מעובה, שאינו אלא קנה-שורש, המצוי בעומק האדמה – ומכאן שזהו גיאופיט, האוגר מזון בפקעת המאפשר פריחה גם בשנים שחונות. עלי הגביע שלו הם בגודל כ-3-5 ס"מ . הפרי דמוי מקור, מפרדת, המתפצלת כאשר הוא יבש ל-5 פרודות. ההאבקה על-ידי חרקים. מניעת ההאבקה עצמית על ידי מנגנון אי-התאם זוויגי שבו אבר הרביה הנקבי מבשיל לפני איבר הרביה הזכרי.



גרניון הפקעות מימין תקריב במרכז מבט על תפרחת
צילם שמעון כהן ©





משמאל פקעות, השתלמות כלנית
העוטף 25.5.25 צילמה כרמל טיצ'ר ©

<u>איך מגיעים</u> – נכתוב בוויז "חוות שבדרון" ונגיע למקום. נלך מהחווה לכיוון דרום מערב ושם מצפים לנו מרבדי פריחה של כלניות בצד ערטנית השדות, וינקה עשבונית, זמזומית אייג, נוניאה פלשתית וגרניון הפקעות.

אתר גרניון הפקעות

ערטנית השדות *Leontice leontopetalum* – חוות *שְׁבַדְרוֹן* שביער להב

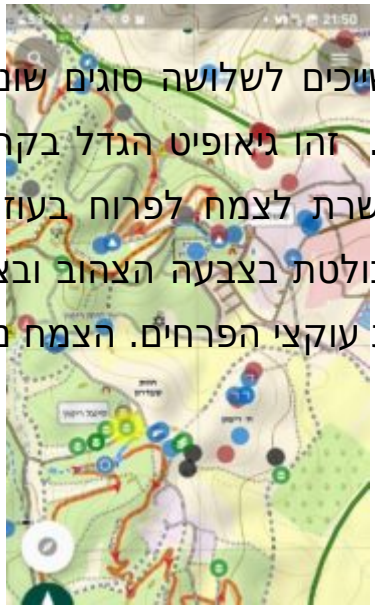

במשפחת הערתניים 3 מינים השייכים לשלושה סוגים שונים. **ערטנית השדות, כרבולתן השדות** ו**ברברית הלבנון** (נדיר). זהו גיאופיט הגדל בקרקעות כבדות ובצפון-מערב הנגב נחשב לעשב-רע. הפקעת מאפשרת לצמח לפרוח בעוז ולהתבלט גם כאשר השנה לא היתה ברוכה בגשם. התפרחת בולטת בצבעה הצהוב ובצפיפות הפרחים שבה. התפתחות הפרי והבשלתו מלווה בהתארכות עוקצי הפרחים. הצמח ניתק מבסיסו ומפזר את זרעיו כמו שאר "צמחי-הגלגל".



ערטנית השדות, להב 14.3.2025
צילם: שמעון כהן ©

<u>איך מגיעים</u> – ראה גרניון הפקעות

פשתנית מלבינה *Linaria albifrons* ופשתנית זעירה *Linaria simplex*

נפנה אל קטני הארץ – צמחים קטנים חד-שנתיים ומיוחדים בפריחתם – הפשתנית. צמחים ממשפחת הלועניתיים (יש הטוענים משפ' הלחכיים). הפשתנית מאופינת בדורבן הבולט מאחור ובו נאגר הצוף המושך את החרק המאביק להידחף אל תוף הפרח "להתלכלך" באבקה שתועבר לצמח אחר, בתקווה להפריה.



פשתנית מלבינה – צבע הפרח לבן שנהבי בעל כתם צהוב בשפה התחתונה ודרבן סגול. העלים מסורגים.



פשתנית מלבינה יער להב – ניתן לראות את הכתם הצהוב בשפה התחתונה והדרבן הסגלגל
מימין: הצמח השלם (לחץ להגדלה) יער להב 14.3.2025 צילם – שמעון כהן ©

פשתנית זעירה – מעט יותר קטנה מ**פ.מלבינה** אך עליה נגדיים. הדורבן קצר מאד (הפרח כ-5 מ"מ והדורבן 1 מ"מ). צבע הכותרת כחול-לילך עם עורקי-אורך כהים. למרות הדורבן הקצר, המאביקים צריכים להתאמץ ולהגיע לצוף שכן בכניסה ללוע שתי בליטות המפריעות למאביק להידחף פנימה. הפתרון: לשון ארוכה. על מנת להבדיל אותה מ**פשתנית קטנת פרחים**, הנדירה**,** נבחין שב**פ.הזעירה** יש שעירות ריסנית בלוטית באברי התפרחת וזרעים רקועים. העלים של הגבעולים נושאי התפרחת מוארכים או דמויי אזמל וצרים.




פשתנית קטנת פרחים
יער להב 14.3.2025 צילם – שמעון כהן ©

<u>איך מגיעים</u> – בוויז: "חוות שבדרון" ונגיע למקום. מצומת של החווה, נלך כ-350 מטר לכיוון דרום מזרח, נגיע לצומת דרכים ובה בריכה, נעלה 50 מטר לצפון מזרח ונפגוש את הפשתנית הזעירה והפשתנית המלבינה.

סחלב אנטולי *Orchis anatolica* – יער מבשרת ציון

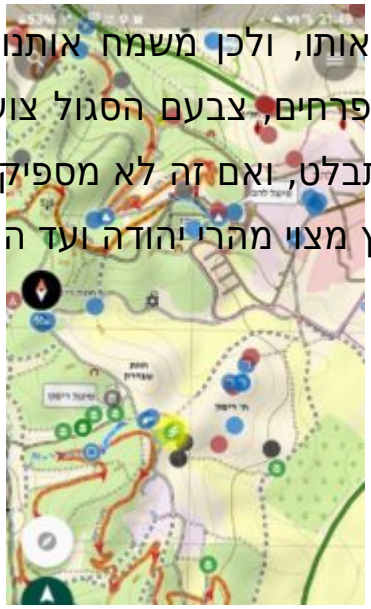

אם יש סחלב שקל לנו להגדיר אותו, ולכן מַשמח אותנו למוצאו זהו **הסחלב האנטולי**. עמוד תפרחת עם מספר רב של פרחים, צבעם הסגול צועק למרחוק ומשולב בלבן ושפית עם כתמים, הדורבן שלו ארוך ומתבלט, ואם זה לא מספיק, על עליו מופיעים כתמים בצורת ריבועים בצבע אדום/שחור. בארץ מצוי מהרי יהודה ועד החרמון.




סחלב אנטולי – יער מבשרת ציון 16.3.2025
ניתן להבחין בדורבן הארוך ובנקודות על השפית צילם שמעון כהן ©

<u>איך מגיעים</u> – בוויז: נרשום רח' חרמון 36 מבשרת ציון. נעבור, במעט מאמץ ובזהירות את הגדר, נרד כשתי טרסות אל החורש, קצת ימינה – מצאתם?



מפת פריחת רצועית רוברט וסחלב אנטולי ביער מבשרת

אירוס הגלבוע *Iris haynei* – הר ברקן – הגלבוע

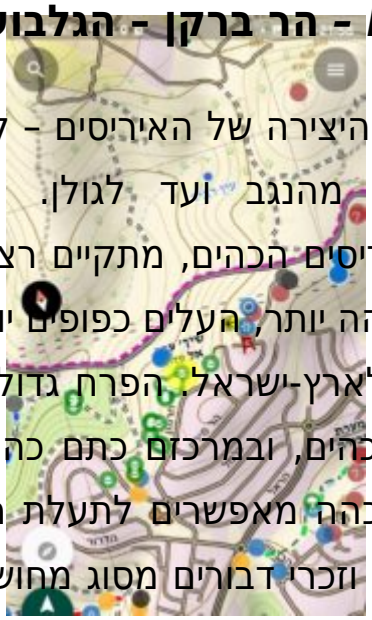

מה נגיד ועוד לא נאמר על פאר היצירה של האיריסים – קבוצת איריס ההיכל. קבוצה זאת היחודית לישראל ומוכרת לנו מהנגב ועד לגולן. עסקנו במדור זה באיריסים השחומים/שחורים. בקבוצת האיריסים הכהים, מתקיים רצף שינויים בתכונות ובמורפולוגיה, ככל שמדרימים, למשל: הפרח כהה יותר, העלים כפופים יותר, חרמשיים.

איריס הגלבוע הוא מין אנדמי לארץ-ישראל. הפרח גדול ותמיד פורח רק פרח אחד לכל גבעול. העלים התחתונים לרוב כהים, ובמרכזם כתם כהה, המוביל אל תעלת ההאבקה. הכתם הכהה והחלק התחתון הכהה מאפשרים לתעלת ההאבקה לשמור על טמפרטורה גבוהה יחסית לסביבה גם בלילה, וזכרי דבורים מסוג מחושית באים ללון שם. זכרי הדבורים מקבלים הגנה, חדר חמים (נמדדו טמפרטורות גבוהות מהסביבה), דבר המאפשר לצאת לפעילות בוקר מוקדמת יותר. בתמורה, הזכרים מאביקים את פרחי האיריס. הנקבות חופרות לעצמן מאורות בקרקע.



איריס הגלבוע בהר ברקן – גלבוע 15.3.2025 צילם שמעון כהן

<u>איך מגיעים</u> – בוויז: "צומת מעלה גלבוע" (ליד בית אלפא) ניסע בכביש 6666, עד למפגש T, שם נפנה צפונה (ימינה) לכביש 667, כעבור כ-3 ק"מ, נחנה ב"חניון האיריסים" (משולט). מהחנין יוצא סמ"ש ירוק במגמה כללית צפונה, בהתחלה מזרחה ואח"כ מערבה ונעפיל עם הדרך – יש!
הערה – לבאים מהבקעה, ניתן להגיע לכביש 667 דרך צומת מירב לחלוף על הישוב נורית תצפית הר בקרקן ולהגיע לחניון האיריסים.

מפת איריס הארגמן בגלבוע

לוף ירוק – *Arum hygrophilum* – בחורשת טל

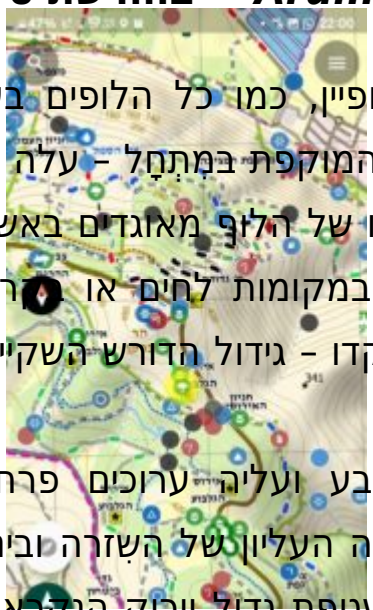

צמח זה ממשפחת הלופיים מאופיין, כמו כל הלופים בעלים דמויי חץ ופרח ובתפרחת מיוחדת מסוג אשבול (Spadix), המוקפת במִתְחָל – עלה צבעוני בגודל 40-10 ס"מ. צבעי המתחל צהבהבים-ירוקים. פירותיו של הלוף מאוגדים באשכול, וצבעם אדום או כתום. ריח הלוף לא נעים. **לוף ירוק** גדל במקומות לחים או בקרבה למקווי מים. יש דיווחים על מציאת **הלוף הירוק** במטעי אבוקדו – גידול הדורש השקייה רבה ושמירת הלחות תחת נוף העץ הודות לצל הרב.

האשבול הינו שִׁזְרָה דמוית אצבע ועליה ערוכים פרחים חד מיניים: נקביים בבסיס השִׁזְרָה, זכריים – אבקניים בחלקה העליון של השִׁזְרָה וביניהם זיפים ארוכים, שהם פרחים עקרים. השִׁזְרָה עטופה בעלה מעטפת גדול וירוק הנקרא מתחל. התפרחת היא מלכודת חרקים (זמנית) – החרק מחליק על המתחל לתחתית הפרח. באם ביקר בפרח אחר, גופו מכוסה באבקה, ובניסיונות שלו לצאת, חלק מהאבקה פוגש את הפרחים הנקביים ומפרה אותם. החרק (יתושים זכריים בעיקר) נאלץ לטפס על השזרה, שכן הפרחים העקרים מונעים ממנו לעוף מעלה ולברוח, כך יגיע אל הפרחים הזכריים שבראש השזרה, ושם "יטען" שוב באבקה, בתקווה שיעביר אותה לפרח נקבי אחר ויפרה אותו. הפרי ענבה המכילה זרעים.



לוף ירוק – בחורשת טל צילם שמעון כהן ©

<u>איך מגיעים</u> – בוויז: חורשת טל. הולכים על פי המפה המצורפת.



מפת אזור חורשת טל

קחון יווני ***Anthemis chia*** בחורשת טל

הסוג קחוון, צמח ממשפחת המורכבים, מוכר לנו מבתי גידול רבים ומאופיין בפרחים לשוניים לבנים ובפרחים צינוריים צהובים, ומזכיר מאד את הבבונג. המבנה נראה כפרח בודד בעל אבקנים צהובים ועלי כותרת לבנים, אך בעצם מדובר בפרחים רבים וקטנים. רוב מיני הקחוון הם חד-שנתיים, ריחניים וזקופים.

קחוון יווני הוא סוג נדיר מאד שעד כה היה ידוע ב"עמק" בסביבת כברי (נמצא בהשתלמות כלנית). מה גדולה היתה ההפתעה למצוא אותו בשפע מתפרץ, בבית גידול חדש – חורשת-טל. זיהוי המין נעשה לפי המסגרת השחורה סביב חפי הקרקפת. כמו כן, החלק העליון של

הגבעול חסר עלים, ולאחר החנטה התפרחת מתפרקת והזרעונים נפוצים. האם ימצא בבתי גידול נוספים?



קחוון יווני בחורשת טל – צילם שמעון כהן ©



חפי המעטפת של קחוון יוני – חורשת טל
11.10.2025 צילם: רענן דונוביץ ©

<u>איך מגיעים</u> – בוויז: חורשת טל

אזור פריחת קחוון יוני חורשת טל

זרקור על אתרים
<u>חרבת בית-לויה</u> - מרבדי תורמוס-ההרים.
מידע על תורמוס ההרים פורסם ב"כלנית" אתרי פריחה מומלצים השבוע , 23.2-2.3.25



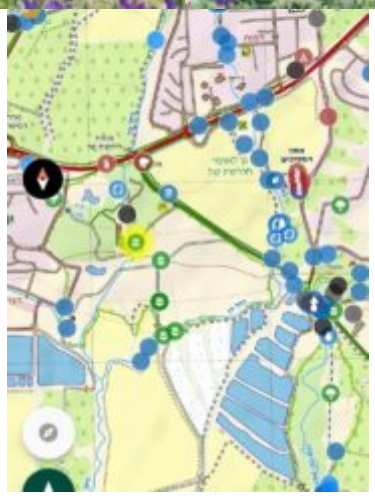



בית לויה תורמוס ההרים – מרבדים מלא כל העין צילם שמעון כהן ©

<u>איך מגיעים</u> – בוויז: נרשום חורבת בית לויה (או אמציה)
הכניסה הנוחה יותר היא מככר הבוסטר במושב אמציה (הנקראת גם כיכר הזית) על כביש 358 החדש. מהצד הצפוני של הככר יוצאת דרך עפר סמ"ש אדום ההולכת במקביל לכביש מזרחה, כ-1.4 ק"מ, נפנה צפונה (הדרך פחות טובה אבל עבירה לכל כלי הרכב). ניסע כ-3.8 ק"מ, נרד מהרכב ונצעד אל עבר הגבעה בדרך עפר הפונה מערבה (שמאלה) (עליה של כ-25 מטר). משטחי הפריחה פרושים לרגליכם למלא כל העין.
הערות: א. זהו שטח אש ולכן הביקור רק בימי ששי-שבת, או בחגים. ב. האזור מלא בשרידים ארכיאולוגיים והרבה מערות ובורות, יש לפקוח עין.

מפת בית לויה תורמוסים

חורשת טל – מידע על **סחלב נקוד** פורסם ב"כלנית" – "אתרי פריחה מומלצים השבוע , 23.2-2.3.25".

בנוסף ל**סחלב נקוד**, ו**קחוון יווני,** פריחה שופעת של **כלניות** בצבעים לבן סגול אדום**.**

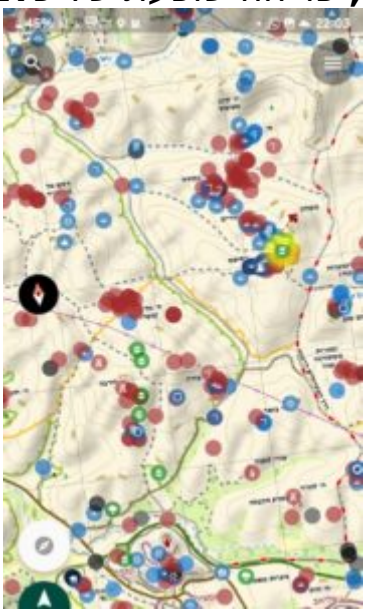



סחלב נקוד חורשת טל צילם שמעון כהן ©

<u>איך מגיעים</u> – בוויז: – חורשת טל. על קו המים כעשרים פרטים, לעקוב אחר המפה המצורפת



מפת מיקום סחלב נקוד חורשת טל

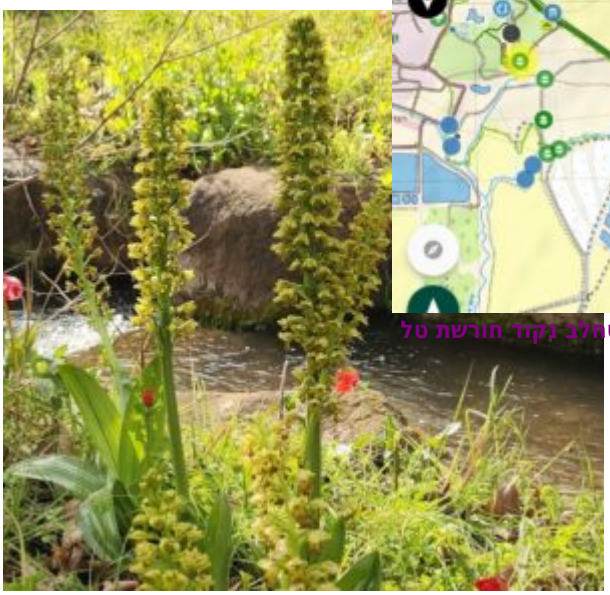

==========

כל הזכויות שמורות ל"כלנית" ©

לציטוט: כהן ש, דונוביץ ר. 2025 אתרי פריחה מומלצים השבוע 15-9.3.25 (5). כתב-עת "כלנית", מספר 11.

==========